

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2019

Kaarina

SISÄLTÖ

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA	2
1.1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT.....	2
1.2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO.....	3
1.3. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA.....	3
1.4. TILINTARKASTUS.....	3
1.5. SIDONNAISUUKSIEN SEURANTA.....	4
1.6. VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSESTA SAADUT VASTAUKSET	4
2. NUORISOVALTUUSTON, VAMMAISNEUVOSTON SEKÄ VANHUS- JA VETERAANINEUVOSTON VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET KAUPUNGIN POLIITTISEEN PÄÄTÖKSENTEKOON.....	6
2.1. TUNNETTAVUUDEN ONGELMA.....	6
2.2. NUORISOVALTUUSTO.....	7
2.3. VANHUS- JA VETERAANINEUVOSTO.....	8
2.4. VAMMAISNEUVOSTO.....	9
3. ARVIOT KONSERNIN TOIMINNASTA.....	10
4. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	11
5. HUOMIOITA KAUPUNGIN HENKILÖSTÖSTÄ.....	11
6. HUOMIOITA KAUPUNKILAISTEN HYVINVOINNISTA.....	12
7. ERITYISET HUOMIOT.....	12
7.1. TALOUDEN TASAPAINOTTAMINEN YHTEISENÄ HAASTEENA.....	12
7.2. LISÄÄ HUOMIOTA BUDJETISSA PYSYMISEEN.....	13
7.3. HARKINTAA HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN KASVUUN.....	13
7.4. LISÄÄ VERTAILUTIETOA PÄÄTÖSTEN TUEKSI.....	14
7.5. ENNALTA EHKÄISEVÄ TYÖ KUSTANNUSTEHOKKAASTI.....	14
7.6. SUURISTA MUUTOKSISTA PERUSTYÖN TEKEMISEEN.....	14
7.7. TYÖRAUHAN HUOMIOIMINEN UUSIA KOULUJA RAKENNETTAESSA.....	15
8. MAHDOLLISET TOIMINNAN JA TALOUDEN UHAT.....	15
9. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI.....	16
10. TILINPÄÄTÖKSEN VAHVISTAMINEN JA VASTUUVAPAAUS.....	16

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2019

1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

1.1. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TEHTÄVÄT

Kaarinan kaupungin hallintosääntö määrittelee tarkastuslautakunnan yksityiskohtaiset tehtävät luvun 9 (Ulkoisen valvonta) pykälissä 79-86. Niiden mukaan kaupungin toimivasta johdosta riippumattomasta hallinnon ja talouden ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Tarkastuslautakunnan riippumattomuuden takaamiseksi tehdään lautakunnan päätökset ilman viranhaltijaesittelyä puheenjohtajan selostuksen pohjalta. Lautakunnalla on kuitenkin oikeus viranhaltijasiihteerin, joka pääosin teknisesti avustaa puheenjohtajaa lautakunnan asioiden valmistelussa.

Tarkastuslautakunnan lakisäätöiset tehtävät on kirjattu kuntalain §:än 121:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;*
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;*
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;*
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;*
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;*
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.*

Kuntalain määräyksiä täsmennetään Kaarinan kaupungin hallintosäännössä. Sen mukaan tarkastuslautakunnan on:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajien tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.
- Huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.
- Saatettava sidonnaisuusilmoitukset valtuustolle kerran vuodessa.
- Valittava tilintarkastusyhteisö enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa.

1.2. TARKASTUSLAUTAKUNNAN KOKOONPANO

Vuonna 2019 tarkastuslautakuntaan kuuluivat:

- Puheenjohtaja Hannu Hurme, varajäsen Petri Kannisto.
- Varapuheenjohtaja Aki Vänskä, varajäsen Lauri Lempiäinen.
- Jäsen Henrik Jalo, varajäsen Jukka Sirén.
- Jäsen Jänna Koivunen, varajäsen Sirpa Viherkoski.
- Jäsen Jari Lehtonen, varajäsen Kalle Rainio.
- Jäsen Marja-Helena Salmio, varajäsen Heidi Saario.
- Jäsen Anna Tonttila, varajäsen Eeva Hummelholm.
- Tarkastuslautakunnan sihteerinä ovat toimineet hallinnon asiantuntija Juuso Alatalo, hallintosihtööri Piija Huhtala ja vs. hallinnon asiantuntija Katariina Wirén.

1.3. TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Tarkastuslautakunta kokoontui vuonna 2019 yhteensä 9 kertaa. Lisäksi järjestettiin erillinen arviointikertomuksen luovutustilaisuus Villa Wolaxissa 7.5. Lautakunta tutustui Piikkiön uuteen nuorisotilaan 24.9.

Tarkastuslautakunta on seurannut kaupungin talouden kehittymistä talousraporttien ja talousjohtaja Sinikka Sinervuo-Koskisen selostusten perusteella.

Lautakunnan vuoden 2019 tavoitteena oli saada kokonaiskuva nuorisovaltuuston, vammaisneuvoston sekä vanhus- ja veteraanineuvoston vaikuttamismahdollisuuksista kaupungin poliittiseen päätöksentekoon. Tätä selvitettiin tapaamalla kyseisten elinten edustajia ja keskustelemalla asiasta heidän alustustensa pohjalta.

Kaupungin palvelu- ja toiminta-alueiden vastuuhenkilöinä toimivat hallintopalveluiden osalta Jari Lehtonen, kaupunkikehityspalveluiden osalta Marja-Helena Salmio, teknisten palvelujen osalta Jänna Koivunen, sivistyspalvelujen osalta Anna Tonttila, sosiaali- ja terveyspalvelujen osalta Aki Vänskä sekä konsernitoimijoiden (Kaarinan Kehitys ja Kaarinan Vuokratalot) osalta Henrik Jalo.

Vuoden viimeisessä kokouksessaan lautakunta hyväksyi arviointisuunnitelman vuodelle 2020. Tavoitteena on saada yleiskuva kaupungin hankintatoimesta, hankintasäännön, hankintaohjeen ja Cludia-ohjelman toivuudesta hankintojen apu- ja valvontavälineenä

Tarkastuslautakunnan pöytäkirjat on julkaistu muiden toimielinten tapaan kaupungin verkkosivuilla.

1.4. TILINTARKASTUS

Kaarinan kaupungin tilintarkastusyhteisönä vuosina 2019-2022 (optio vuosille 2023-2024) toimii BDO Auditor Oy ja vastuullisena tilintarkastajana JHTT, HT Sinikka Niitynperä.

Kertomusvuoden aikana tilintarkastusyhteisö on säännöllisesti raportoinut tarkastuslautakunnalle tilintarkastuksen tavoitteista ja toteutumisesta.

1.5. SIDONNAISUUKSIEN SEURANTA

Tarkastuslautakunnan lakisääteisiin tehtäviin kuuluu kuntalain määrittelemien henkilöiden sidonnaisuusrekisterin perustaminen, ylläpito, valvonta ja raportointi valtuustolle kerran vuodessa.

Kuntalain § 84 mukaan kunnanhallituksen ja maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavan toimielimen jäsenten, valtuuston ja lautakunnan puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien, kunnanjohtajan, pormestarin ja apulaispormestarin sekä kunnanhallituksen ja lautakuntien esittelijöiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisössä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoidossa. Ilmoitus tulee tehdä kahden kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on tehtävänsä valittu. Henkilön on myös ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuuksissa tapahtuneet muutokset. Yleisessä tietoverkossa ylläpidettävää rekisteriä valvoo kunnan tarkastuslautakunta. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan luottamustoimen tai tehtävän päättyessä henkilöä koskevat tiedot on poistettava rekisteristä ja tietoverkosta.

Kaarinan kaupunki käyttää Suomen Sidonnaisuusratkaisut Oy:n sidonnaisuusrekisteri.fi – palvelua sidonnaisuusilmoitusten käsittelyyn ja rekisterin ylläpitoon.

Kuntaliiton ohjeen mukaan velvollisuus sidonnaisuusilmoituksen tekemiseen koskee sinällään myös vaalilautakuntien puheenjohtajistoa. Käytännössä on kuitenkin erittäin epätodennäköistä, että vaalilautakuntien puheenjohtajilla olisi lain tarkoittamia kyseisen luottamustehtävän hoitamisen kannalta merkityksellisiä sidonnaisuuksia. Vaalilautakunnan toimintaan ja tehtäviin ei lähtökohtaisesti liity sellaista päätöksentekovaltaa, mihin sidonnaisääntelyssä viitataan. Tarkastuslautakunta on edellä todetun pohjalta todennut, ettei se pidä tarpeellisena edellyttää sidonnaisuusilmoitusten tekemistä vaalilautakuntien puheenjohtajistoilta.

Kertomusvuonna ilmoitusvelvollisia oli Kaarinassa kaikkiaan 113 henkilöä. Henkilömuutosten vuoksi rekisteri on kuitenkin jatkuvassa muutostilassa. Tarkastuslautakunta on tehtävänsä mukaisesti seurannut ja päivittänyt rekisteriä sekä tehnyt siitä valtuustolle vuotuisen ilmoituksen.

1.6. VUODEN 2018 ARVIOINTIKERTOMUKSESTA SAADUT VASTAUKSET

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 16.9.2019 § 76 päättänyt merkitä tiedokseen palvelualueiden vastaukset tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen vuodelta 2018.

Tarkastuslautakunnan vuotuinen kertomus on luonteeltaan luottamushenkilöiden ja virkamiesten välistä keskustelua hallinnon ja talouden kehittämisestä ja onnistumisesta. Tarkastuslautakunnan keväällä jättämään kertomukseen ovat virkamiehet perehtyneet huolellisesti ja tuoneet omia perusteltuja näkemyksiään keskusteluun. Useat lautakunnan esittämät asiat ovat nyt joko valmistelussa tai tiedostettu tulevaa valmistelua silmällä pitäen. Viestinnän, henkilöstökysymysten, talouden ja investointien osalta voidaan esille nostaa muun muassa seuraavat asiat:

Tarkastuslautakunnan erityisenä tarkastelun kohteena vuonna 2018 oli kaupungin viestintä. Vastauksissa kuvataan nykyisen viestintämallin rakennetta, korostetaan viestinnän olevan osa jokaisen työkuva ja esitetään useita menossa olevia hankkeita viestinnän kehittämiseksi. Uudistumassa ovat kaupungin tärkeimmät viestintävälineet, tiedotuslehti ja kotisivut. Tiedotuslehti tulee vuonna 2020 ilmestymään harvemmin ja paksumpana ja kehittymään pelkästä ilmoituspaketista toimituksellisempaan suuntaan. Kotisivujen kauan valmisteilla ollut uudistustyö sivujen muuttamiseksi asiakaslähtökohtaiseksi on loppusuorallaan. Kriisiviestintää ollaan paitsi kehittämässä myös jalkauttamassa koko henkilökunnan tietoisuuteen. Varsinkin mediakriisien hallinnan osalta kannattaa mediaseurantapalvelun mahdollinen käyttöönotto vastauksen mukaisesti selvittää. Huomiota kiinnitetään myös sisäisen viestinnän kehittämiseen, jossa kaikkien työntekijöiden käytössä olevan intranetin vuorovaikutteisuuden lisääminen edistäminen on kannatettava ajatus. Sosiaalisen median käyttö edellyttää toimialan kehitystrendien jatkuvaa seuranta varsinkin yritettäessä pitää yhteyksiä nuoriin ikäluokkiin. Keväällä 2020, vuoden 2019 tarkastuskertomusta kirjoitettaessa kaikki nämä merkittävät ja laajaa valmistelua edellyttävät hankkeet olivat vielä työn alla.

Henkilöstön eläköitymisen tarjoama teoreettinen mahdollisuus kaupunkiorganisaation keventämiseen ei käytännössä ole kovinkaan helposti toteutettavissa, koska suurin osa eläköitymisen myötä vapautuvista toimista kuuluu lakisääteisten tehtävien piiriin. Vuonna 2018 täytettiin vapautuneista tehtävistä vakituisesti 80 %. Myös rekrytointi itsessään on muuttunut entistä vaikeammaksi. Joskin menetelmiä on kehitetty oppisopimuksesta työharjoittelupaikkoihin ja henkilöarviointimenetelmien kehittämiseen ei hakijoita aina ole riittävästi tarjolla. Kovassa kilpailutilanteessa ratkaisevaksi muodostuu helposti palkka. Jotta kaupungin palvelukseen saataisiin kokeneita lääkäreitä, on palkkahaasteeseen vuonna 2019 vastattu lääkäreiden palkkaa korottamalla. Miten nykyisten lääkäreiden palkan korottaminen edistää korotuksen keskeistä tavoitetta erityissairaanhoidon läheteitten vähentämisestä kokeneitten lääkäreiden avulla, selvinnee joskus tulevaisuudessa. Lääkäreiden palkan korotus ei kuitenkaan poista kaupunkilaisten mahdollisuutta hakea erityissairaanhoidon yksityisen sektorin kautta, jolloin silloinkin maksut lankeavat kaupungin maksettaviksi. Vastausten mukaan henkilöstön hyvinvoinnista pyritään huolehtimaan monin eri tavoin. Hyvä ratkaisu muun muassa on se, että työkyvyn heikentäessä pyritään jokaiselle työntekijälle löytämään yksilöllinen ratkaisumalli.

Kaupunkitalouden ongelmallisuus tiedostetaan. On toivottavaa, että talouden valmisteilla oleva tasapainotussuunnitelma johtaa mittavan asiakirjan lisäksi myös mittaviin konkreettisiin toimenpiteisiin. Vuoden 2020 budjettivalmistelun poliittisen keskustelun perusteella tämä voi osoittautua mahdottomaksi. Vastauksissa kiinnitetään huomiota vuoden aikana tulevien lisämäärärahojen kohtuullisen suureen määrään. Esiin nostettu ajatus siitä, että lisämäärärahatarpeet tulisi ensisijaisesti etsiä palvelualueen budjettikokonaisuuden sisältä ja vasta viime kädessä lähteä pyytämään lisämäärärahaa valtuustolta, on budjettikurin kannalta perusteltu. Konserniohjeen ja omistajapolitiikan periaatteet on määrä päivittää Kuntaliiton vuonna 2017 uudistaman suosituksen perusteella. Työ on kuitenkin vielä kesken.

Investointihankkeiden budjetoinnin vaikeus tiedostetaan. Valtuuston arvioidessa investoinnin kustannuksia on käytössä kuitenkin vain summittainen kustannusarvio, joka tarkentuu – ja todennäköisimmin ylittyy – hankkeen edetessä. Vaikka valtuusto kokisi olonsa turvallisemmaksi, jos sillä olisi nykyistä luotettavampi käsitys hankkeen lopullisista kustannuksista, ei tällaisen ennusteen tuottaminen näytä olevan kovinkaan helppoa.

Kaupungin ulkoistamien palvelujen valvonnasta keskusteltiin laajasti vuoden 2018 loppupuolelta alkaen. On

ilahduttavaa, että yksityisten sosiaalipalvelujen valvontasuunnitelma vuosille 2019-2020 hyväksyttiin jo toukokuussa 2019.

2. NUORISOVALTUUSTON, VAMMAISNEUVOSTON SEKÄ VANHUS- JA VETERAANINEUVOSTON VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUDET KAUPUNGIN POLIITTISEEN PÄÄTÖKSENTEKOON

2.1. TUNNETTAVUUDEN ONGELMA

Lautakunnan vuoden 2019 tavoitteena oli saada kokonaiskuva nuorisovaltuuston, vammaisneuvoston sekä vanhus- ja veteraanineuvoston vaikuttamismahdollisuuksista kaupungin poliittiseen päätöksentekoon. Tätä selvitettiin tapaamalla kyseisten toimielinten edustajia ja keskustelemalla asiasta heidän alustustensa pohjalta. Vammaisneuvostoa esittelivät 26.2. vammaisneuvoston puheenjohtaja Riitta Nissilä ja hyvinvointikoordinaattori Hanna Inkeroinen. Nuorisovaltuuston toimintaan ja Piikkiön nuorisotilaan tutustuttiin 24.9. Alustajina olivat nuorisopalvelujohtaja Leena Miettinen sekä nuorisovaltuuston edustajat Iina Toikka ja Elsa Tuominen. Vanhus- ja veteraanineuvostoa olivat lautakunnalle esittelemässä 29.10. puheenjohtaja Åsa Gustafsson, hyvinvointikoordinaattori Hanna Inkeroinen ja ikäihmisten palvelujohtaja Seija Sjöblom.

Tarkastelun alla olleiden toimielinten tehtävät määritellään kuntalain pykälissä 26-28. Niiden keskeisenä tarkoituksena on oman vertaisryhmänsä osalta edistää kunnan asukkaiden osallistumismahdollisuutta heille tärkeiden asioiden suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan.

Toimielinten tarkastelulle antoi sysäyksen niiden maaliskuussa 2018 (6.3.2018) lautakuntien puheenjohtajille toimittama kirjelmä, jossa ne toivoivat niiden ottamistaan silloista paremmin huomioon asioita valmisteltaessa: *Kaarinan kaupungin nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhus- ja veteraanineuvosto haluavat tällä kirjeellä muistuttaa, että heidät on otettava mukaan suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan. Lisäksi vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan yleisesti osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa. Toivomme siis, että jo valmisteluvaiheessa lähettäisitte lausuntopyyntöjä näille tahoille, kun valmisteltava asia koskee näiden elinten valvonnassa olevia ryhmiä.*

Kirjelmän mukaan toimielimet tuolloin, ainakin jossain määrin, kokivat, ettei lain kirjain niiden poliittisissa vaikutusmahdollisuuksissa toteudu riittävällä tavalla. Tarkastuslautakunnan ja toimielinten tapaamisissa kävi kuitenkin ilmi, että ne kertomusvuonna olivat kohtuullisen tyytyväisiä toimintamahdollisuuksiinsa ja yhteistyö kaupungin hallintoon ja lautakuntiin oli edennyt. Nuorisolautakunta oli saanut edustajansa lautakuntiin (ei kuitenkaan läsnäolo-oikeutta salassa pidettävien §:ien kohdalla) ja toimielimiä on suunniteltu mukaan kaupungin tekeillä olevien uusien kotisivujen testausryhmiin. Erityisesti toivottiin mahdollisuuksia antaa lausuntoja hankkeisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Jossain määrin esiin nousivat myös toimielinten käytössä olevat määrärahat, jotka ovat kohtuullisen pieniä. Määrärahojen hankekohtainen kertarahoitus saattaisi innostaa toimielimiä uusien, viiteryhmiä palvelevien tapahtumien ja toimintojen kehittämiseen. Parannettavaakin yhteistyössä kaupungin virkamiesten ja poliitikkojen kanssa edelleen on. Se, että esimerkiksi nuorisovaltuusto vielä hakee paikkaansa vakavasti otettavana toimijana toimijoiden joukossa ilmenee tilinpäätöskertomuksen sivistyslautakunnan osuudesta, jossa nuorisovaltuustoa ei edes mainita yhteistyöelinten joukossa

oppilaskunnan hallituksen, tukioppilaiden, välituntiliikuttajien, hyvinvointiryhmien ja vanhempainyhdistyksen rinnalla.

Jos toimielinten tunnettavuus virkamiesten ja poliittisten päättäjien keskuudessa on puutteistaan huolimatta hiljalleen lisääntynyt, on se omassa viiteryhmissä edelleen suhteellisen heikko. Tunnettavuuden lisääminen omassa viiteryhmissä mahdollistaisi nykyistä paremmin toimielinten toimimisen kunnallislain ajatuksen mukaan oman viiteryhmänsä äänitorvena kunnallisessa päätöksenteossa. Tätä tavoitetta saattaisi edistää toimielinten jollain tavalla toteutettu mahdollisuus aloitteiden tekemiseen valtuustolle. Tällä tavalla ne voisivat aivan konkreettisesti nostaa poliittiseen keskusteluun sellaisia oman viiteryhmänsä asioita, jotka muutoin eivät poliittisessa valmistelussa käsitteilyyn nouse. Toki mahdollisuus jo nyt on olemassa kuntalaisaloitteiden muodossa. Missä määrin lautakunnat tai kummivaltuutetut (nuorisovaltuuston malli) voisivat toimia toimielinten äänitorvina jää pohdittavaksi.

2.2. NUORISOVALTUUSTO

Kuntalain 26 §:n mukaan: Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuusto voi olla useamman kunnan yhteinen. Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.

Kaarinan nuorisovaltuuston toimintasäännössä (2019) määritellään toiminnan tarkoitus ja tavoite seuraavasti: Nuorisovaltuusto pyrkii tekemään Kaarinasta nuorille mieluisan kaupungin. Tähän pyritään kuulemalla nuoria ja tuomalla heidän äänensä esiin kunnan sisäisessä päätöksenteossa. Nuorisovaltuusto tuo nuorten omat ideat ja aloitteet esille.

Nuorisovaltuustot tulivat lakiin vuoden 2015 kuntalain myötä. Ensimmäiset varsinaiset valtuustot toimivat kaudella 2017-2019. Kertomusvuosi oli vaalivuosi, jolloin valittiin uudet valtuustot kaudelle 2019-2021. Koska toiminta ensimmäisellä toimikaudella oli vielä melko uutta, on selvää, että se haki muotoaan. Vaalien alla nuorisovaltuustojen toiminta kiinnosti myös lehdistöä. Nuorilla oli halu olla mukana ja vaikuttaa, mutta kokemukset vaikuttamisen mahdollisuuksista olivat erilaisia. Turussa mahdollisuudet vaikuttaa koettiin melko hyväksi, joskin aloite- ja puheoikeutta valtuustoon kaivattiin. Helsingin Sanomien kolumnisti totesi, että *moni nuorisovaltuutettu joutuu --- toimimaan kuten aikuinen – vaikka olisi itse 13-vuotias. --- Tiedämme, miten nuorten elämää voitaisiin parantaa, mutta toivomme enemmän tukea --- kannustamista ja muistuttamista. --- Etenkin nuorten pitäisi pystyä vaikuttamaan helpoin keinoin ja matalalla kynnyksellä, mutta nuorisovaltuustot eivät ole siihen oikea paikka.*

Kaarinan osalta nuorisovaltuuston puheenjohtaja Julia Henriksson ja sihteeri Heini Hautalampi olivat Kaarina-lehden artikkelin mukaan tyytyväisiä siihen kehitykseen, joka nuorisovaltuuston asemassa Kaarinassa oli sen ensimmäisellä varsinaisella toimikaudella tapahtunut. Nuorisovaltuuston olemassaolo on hallinnossa alettu

muistaa ja tietoa valtuustolle tulee automaattisesti. Nuorisovaltuutetut ovat onnistuneet verkostoitumaan oman kaupunkinsa lisäksi sekä kotimaassa että ulkomailla. Toiminta nuorisovaltuustossa on tuonut varmuutta asioiden hoitamiseen.

Tätä käsitystä tukee nuorisovaltuuston pöytäkirjoista muodostuva kuva valtuuston toiminnasta. Kertomusvuonna nuorisovaltuusto kokoontui 11 kertaa. Valtuusto valmisteli kevään vaalit, totesi tulokset, järjestäytyi vaalien jälkeen ja hyväksyi toimintasäännön. Valtuusto valitsi kummivaltuutetuiksi Åsa Gustafssonin, Timo Virkkulan ja Hanna Sirkiän sekä nimesi edustajansa erinäisiin tilaisuuksiin. Valtuusto antoi lausuntonsa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmasta, Kaarinan erityisopetuksen suunnitelmasta 2019-2025, Kaarinan kaupungin palvelustrategiasta, liikennepuistojen yksityistämisestä, Mid Cafen sulkemisesta ja pääkirjaston aukioloajoista. Kotimäen koulun oppilaskunnan ehdotukselle uudesta skeittirampista myönnettiin hankeraha. Lautakuntavastaavat pitivät valtuuston tietoisina lautakunnissa olleista, nuoria käsittelevistä asioista. Valtuusto suoritti myös kyselyn kaupungissa paljon keskustelua herättäneestä iPadin koulukäytöstä. Yhteenvedon antamassaan lausunnossa nuorisovaltuusto totesi, *että iPadit eivät nykyisellään tunnu palvelevan tarkoituksenmukaisesti opiskelun tavoitteita ja ehdottaa, että Kaarinassa aloitetaan vaihtoehtoisten opiskelumateriaalien kartoittaminen*. Kaupungin linjaan iPadien käytön suhteen ei nuorisovaltuuston selvitys ja lausunto kuitenkaan tuoneet muutosta.

Keväällä 2019 nuorisovaltuustoon valitut nuoret olivat innostuneita tehtävästään ja kokivat mahdollisuutensa toimia hyviksi.

On tärkeää, että kaupungin virkamies- ja luottamushenkilöorganisaatio näkevät jatkossakin nuorisovaltuuston tärkeänä linkkinä nuorten maailmaan, tukevat heidän toimintaansa ja suhtautuvat vakavasti heidän esiinnostamiinsa asioihin.

2.3. VANHUS- JA VETERAANINEUVOSTO

Kuntalain 27 §:n mukaan: Ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen. Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Vuonna 2000 toimintansa aloittaneen Kaarinan vanhus- ja veteraanineuvoston toimintasäännössä neuvoston tarkoituksiksi määritellään kaupungin alueella toimivien eläkeläis- ja veteraanijärjestöjen yhteistyöelimenä toimien toimia ikääntyvien ihmisten edunvalvojana. Neuvosto järjestää vuosittain kansallisen veteraanipäivän juhlan ja on mukana valtakunnallisen vanhustenviikon järjestelyissä.

Neuvosto kokoontui vuonna 2019 7 kertaa. Kansallisen veteraanipäivän lisäksi neuvosto on järjestänyt kaikille halukkaille avoimen kuulemistilaisuuden Piikkiön seurakuntatalolla toukokuussa 2019. Neuvosto on saanut informaatiota omaishoitajien tilanteesta, muistikoordinaattorin ja Kelan palveluista sekä yksityisten hoitokotien valvonnasta Kaarinassa; noin 200 kaarinalaista on sijoitettu näihin laitoksiin. Neuvosto esitti

näkemyksensä yksityisten ja julkisten vanhustenhuollon hoivakotien yksiköiden valvonnan yhtenäistämistä. Neuvosto on työstänyt ikäystävällinen Kaarina 2019-2021 ohjelmaa, antanut esteettömyyden edistämistä koskevan lausunnon rakennusjärjestykseen ja lausuntonsa palvelustrategian valmisteluun. Neuvosto on myös ollut ideoimassa ikäihmisten hyvinvointitori-toimintaa.

Oman roolinsa terävöittämiseksi päätti neuvosto toteuttaa puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vierailut kaikissa lautakunnissa syksyn 2019 aikana. Kierros on jatkoa neuvostojen lautakunnille aiemmin toimittamaan kirjeeseen, jolla pyrittiin terävöittämään neuvostojen merkitystä kaupunkiorganisaation kokonaisuudessa.

Pääosin neuvosto on tyytyväinen rooliinsa ja resursseihinsa, joskin parannettavaakin aina löytyy. Lautakunnan määrärahasta (10.000 euroa) valtaosa kuluu vuotuisen veteraanipäivän järjestelyihin. Kun kaupungissa huomioidaan lapsivaikutukset, olisi syytä vastaavalla tavalla huomioida myös vanhusvaikutukset. Erityisesti tämä koskee esteettömyyteen ja liikkumiseen liittyviä asioita. Näissä asioissa lautakunnassa on huomattava määrä asiantuntemusta. Toiveena olisi muun muassa julkisen liikenteen suunnittelun kehittäminen siten, että väestön sijoittuminen kaupungin alueelle huomioitaisiin nykyistä paremmin. Olisi myös hyvä, jos neuvosto pääsisi ottamaan kantaa sektoriinsa kuuluviin budjettiasioihin jo budjetin valmisteluvaiheessa. Pienen määrärahan puitteissa toiminnan tiedottaminen kaupunkilaisille on haastavaa. Kun toimintaa ei laajalti tunneta eivät kaupunkilaiset myöskään osaa asioissaan ottaa yhteyttä neuvostoon.

2.4. VAMMAISNEUVOSTO

Kuntalain 28 §:n mukaan: Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto. Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä. Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Vuoden 2010 toimintasäännössä vammaisneuvoston tarkoituksiksi määritellään toiminta Kaarinan kaupungin ja sen alueella toimivien vammaisten henkilöiden, heidän omaistensa ja vammaisjärjestöjen yhteistyöelimenä. Neuvosto edistää viranomaisten, vammaisten henkilöiden ja vammaisjärjestöjen yhteistoimintaa Kaarinan kaupungissa. Se seuraa vammaisten henkilöiden tarpeiden kehitystä ja heitä koskevaa kunnallista päätöksentekoa, edistää heidän osallistumismahdollisuuksiaan kunnalliseen päätöksentekoon ja vaikuttaa ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen siten, että vammaisuuden tuomat rajoitukset huomioidaan kaavoituksessa ja kaikessa julkisessa rakentamisessa ja palvelujen järjestämisessä.

Vuonna 2019 neuvosto kokoontui 6 kertaa. Se järjesti 14.5. Kaarina-salissa tiedotustilaisuuden vammaisten palveluista ja etuisuuksista ja päätti vuotuisen Krykä-palkinnon saajan. Krykä-palkinto on jaettu vuodesta 1990 vammaisten ihmisten elämää ja palveluja tukeville tai parantaneille yrityksille, yhdistyksille tai henkilöille. Neuvosto antoi lukuisia lausuntoja esteettömyyden kehittämiseksi Kaarinan kaupungin alueella. Näitä olivat Hovirinnan rantasauna, Kaarinan rakennusjärjestys, Kaarinan keskustan invapaikkakartta ja Hovirinnan

uuden koulurakennuksen pääpiirustusten esteettömyyselvytyks. Esteettömyyteen liittyen neuvosto teki esityksen Kaarinan uimahallin esteettömästä pukuhuoneesta, muistutti teknisiä palveluja talvikunnossapidon tärkeydestä esteettömyyden näkökulmasta sekä pyysi kaupunginhallitusta muistuttamaan lupaviranomaisia esteettömyyden toteutumisesta asiointipisteissä.

Vammaisneuvoston käsityksen mukaan neuvoston oma toiminta ja yhteistyö kaupungin vammaispalvelujen kanssa toimii hyvin. Vammaispalvelupäällikkö osallistuu neuvoston kokouksiin ja hyvinvointikoordinaattori toimii neuvoston sihteerinä. Kokoukset valmistellaan yhteistyössä neuvoston puheenjohtajiston ja virkamiesten kesken.

Kehittämiskohteina mainitaan toive lausuntopyyntöistä vammaisia koskevista ja esteettömyysasioissa hankkeiden mahdollisimman varhaisessa valmisteluvaiheessa. Olisi hyvä, jos esteettömyyskyselyt näiltä osin muodostuisivat automaatioksi. Kaupungin uusia kotisivuja rakennettaessa olisi toivottavaa, että vammaisten asiat olisivat siellä helposti ja hyvin esillä. Myös neuvoston käyttöönsä saama määräraha mietityttää. Nykyistä paremmilla resursseilla toiminta voisi nykyistä paremmin palvella vammaisten asiaa.

3. ARVIOT KONSERNIN TOIMINNASTA

Kaarinan kaupunkikonserniin kuuluu seitsemän tytäryhteisöä: Kaarinan Vuokratalot, Asunto Oy Orakas, Kiinteistö Oy Satontori, Kaarinan Palvelutalot Oy, Kaarinan Kehitys Oy, Kaarinan Palvelukiinteistöt ja Kiinteistö Oy Katariinantie, viisi kuntayhtymää: Peimarin koulutus kuntayhtymä, Varsinais-Suomen lastensuojelu ky, Varsinais-Suomen liitto, Varsinais-Suomen Sairaanhoidopiiri ja Varsinais-Suomen Erytishuoltopiiri sekä kaksi osakkuusyhteisöä: Littoisten järven säännöstely-yhtiö ja Tilikunta Oy. Kaarinan Palvelutalot Oy:llä ei vuoden 2019 aikana ollut varsinaista toimintaa. Littoisten järven suojeluyhdistys ja Tilikunta Oy eivät sisälly konsernitaseeseen niiden vähäisen toiminnan vuoksi tilikaudella 2019.

Kaarinan Vuokratalojen käyttöaste laski hieman edellisestä vuodesta, mutta oli kuitenkin suunnitelmien mukainen 92 % (2018: 94%). Myös keskivuokra laski hieman, ollen 11,18 euroa neliöltä (2018: 11,23). As Oy Katariinankulmaan Kaarinan senioreille valmistuneet asunnot ovat täyttyneet, yhteisöllinen asuminen on käynnistynyt ja Kaarinan kaupungin vanhustyön toimistotilat ja palvelutori Eerikki ovat olleet kaupunkilaisten ahkerassa käytössä.

Kaarinan Kehitys Oy oli osaltaan tukemassa uusien yritysten perustamista, joita Kaarina toimintavuoden aikana syntyi 230 kappaletta. Varsinais-Suomen Yrittäjien Maakuntaennusteessa Kaarina nousi taas ykköseksi yrittäjyysilmapiirissä.

Tilikunta Oy aloitti laskentapalvelujen tuottamisen osakaskunnilleen sovitusti 1.1.2019 alkaen. Tilikunta kilpailutti kertomusvuoden aikana uudet kirjanpito- ja palkanlaskentaohjelmat ja niiden käyttö alkoi vuoden 2020 alussa.

Konsernin osalta tilinpäätös muodostui 9,9 m€ alijäämäiseksi. Tulos pienentää taseen edellisten tilikausien ylijäämän 15 miljoonaan euroon. Konsernin omavaraisuusaste laski 36,5 prosentista 32,3 prosenttiin (hyvänä pidetään 70 % omavaraisuutta) ja suhteellinen velkaantuneisuus nousi 68,3 prosentista 71,5 prosenttiin. Konsernin lainakanta kasvoi 11,7 miljoonalla eurolla ollen asukasta kohden 3.933 euroa.

4. TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kertomusvuosi on Kaarinassa ollut monien merkittävien hallinnon sisäisten uudistusten aikaa. Tilikunta Oy aloitti laskentapalvelujen tuottamisen kertomusvuoden alussa, uusi hankintasääntö tuli voimaan 1.9.2019 ja sitä ja siihen liittyvän Cloudia-ohjelman käyttöä on koulutuksen jälkeen hyödynnetty. Taawi-asianhallintajärjestelmä otettiin toimielinten valmistelijoiden ja kirjaajien käyttöön. Vuoden 2019 hyvinvointikertomuksen valmistelu käynnistettiin. Uusien kotisivujen ja uuden asukaslehden valmistelu sekä talouden tasapainotusohjelman valmistelu jatkuivat. Lähivuosien mittavien investointihankkeiden suunnittelu on jatkunut tiiviinä. Vaikka useiden uusien ohjelmien ja työtapojen samanaikainen käyttöönotto on työllistänyt runsaasti kaupungin henkilökuntaa, se ei välttämättä ole näkynyt kaupunkilaisten arjessa. Kaupungin työntekijöiden sitoutumista muutoksen tuuliin kuvaa ainakin jossain määrin se, että henkistä painetta kasvattavista haasteista huolimatta sairauspoissaolojen määrä on kääntynyt laskuun.

Hallinnon uudistuksista huolimatta myös kaupunkilaisille suunnatut konkreettiset uudistukset ovat kertomusvuonna jatkuneet.

Kaarina-talosta on muodostunut ahkerasti käytetty kaupunkilaisten olohuone, jossa kirjastopalvelujen lisäksi on mahdollisuus tavata muita kaupunkilaisia ja nauttia monipuolisesta kulttuuritarjonnasta musiikista esitelmiin ja taidenäyttelyihin. Kävijöiden määrää lisäsi myös Littoisten kirjaston avaaminen omatoimikirjastoksi.

Varhaiskasvatuksen liikuntakoordinaattori toimi liikunnan kehittämiseksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen parissa, perheitä tuettiin avun tarpeen varhaisessa vaiheessa ja runsaasti tukea tarvitsevien kaupunkilaisten sekä ikä-ihmisten palveluja kehitettiin.

Hovirinnan ranta-alueen laaja peruskunnostus, sataman ja uimaranta-alueiden uudistus, valmistui elokuussa. Näyttävä ja kaupunkilaisia pitkäksi aikaa eteenpäin ilahduttava operaatio oli Valtuustopuiston perustaminen, joka toteutettiin istuttamalla Aleksis Kiven päivänä, 10.10. 100 puuta Kaarinan valtuuston satavuotisen toiminnan kunniaksi.

Kaavoitus eteni, omakotitontteja luovutettiin 49, rivitalotontteja 12 ja yritys- ja palvelutontteja 4. Kaupungin väkiluku kasvoi 1.4 %:lla, ollen kertomusvuoden lopussa 33.931 henkeä.

5. HUOMIOITA KAUPUNGIN HENKILÖSTÖSTÄ

Kaupungin henkilöstön kehittymistä voidaan luotettavimmin seurata henkilötyövuosimittarilla. Yksi henkilötyövuosi on yhden terveenä pysyvän työntekijän työvuosi lomineen. Laskennallisesti henkilötyövuosi on myös kahden puolen vuoden työntekijän tai neljän kolmen kuukauden työntekijän työpanos lomineen. Henkilötyövuosien määrä jatkoi kertomusvuoden aikana kasvuaan. Kun vuonna 2018 henkilötyövuosia oli 1733,6 oli niitä kertomusvuonna 1754,3. Kasvua oli 1,2 % eli 20,7 henkilötyövuotta. Prosentuaalisesti kasvu ei näytä kovin suureta, mutta euroiksi muutettuna, mikäli henkilötyövuoden hinta välillisine kuluineen olisi keskimäärin 40.000 euroa, merkitsee tuo runsaan 800.000 euron lisäkulia.

Työsuhteiden jakaantuminen vastaa kohtuullisen hyvin valtakunnallista keskijakautumaa. Kaarinan työsuh-

teista 78 % (Suomi 2018 76,8 %) on vakituisia ja 22 % (Suomi 2018 21,7%) määräaikaisia. Valtaosa työntekijöistä (89 %) on kokoaikaisessa työssä.

Kaupungin henkilöstö on naisvaltaista (84 %) ja keski-ikänsä 46,8 vuotta (Suomi 2018: 49,6). Laskennallisesti vanhuuseläkkeelle lähtijöitä vakituisista palvelussuhteista tulee olemaan vuosina 2020-2040 yhteensä 275 henkilöä, joka on noin 14 % kaupungin nykyisestä vakituisesta henkilöstöstä.

Kaupungin palveluksesta erosi kertomusvuonna 117 henkilöä, näistä eläkkeelle siirtyi 30 henkilöä (26 % läheneistä). Uusia palvelussuhteita alkoi 100. Rekrytointi näyttäisi tilastojen valossa muuttuvan entistä haastavammaksi. Kun vuonna 2017 hakemuksia työpaikkaa kohden oli 26,54, oli määrä kertomusvuonna puolittunut ollen 13,35 työpaikkaa kohden.

Työterveyskustannukset ovat kääntyneet laskuun. Vuonna 2019 kustannukset olivat 690.474 euroa, kun ne edellisenä vuonna olivat 712.788 euroa. Laskua oli 3 prosenttia, euroissa 22.314 euroa. Vuodesta 2018 kustannukset laskivat 3 %. Toteutunut kustannus 394 €/htv alitti tavoitekustannuksen 412 €. Sairauspoissaoloista yli puolet syntyy edelleen pitkistä, yli 30 päivää kestävästä poissaoloista. Yleisimpiä syitä ovat tukielinsairaudet (27%), mielenterveysongelmat (19%) ja tapaturmat (14%). Kunta-alan keskimääräinen sairauspoissaolopäivien määrä 17/htv alittui, ollen 14,8/htv. Laskua edelliseen vuoteen 10,4% (vuonna 2018 16,5/htv). Mikäli myönteinen kehitys on seurausta panostuksista työkykyä ylläpitävään toimintaan ja työssä jaksamisen tukemiseen, jatkunee myönteinen kehitys myös tulevaisuudessa.

6. HUOMIOITA KAUPUNKILAISTEN HYVINVOINNISTA

Kaarinan hyvinvointikertomus vuodelta 2019 nostaa päätöksenteon pohjaksi esiin näkökohtia kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Vuoden 2019 kertomus keskittyy erityisesti turvallisuusnäkökohtiin. Havainnot jakautuvat kolmeen ryhmään, hyvien elintapojen edistämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja häiritään ja väkivaltaan puuttumiseen. Tarkoituksena on huomioida esiin nostetut asiat vuoden 2020 budjetin laadinnassa niiltä osin kuin kaupungin toimenpitein niihin voidaan vastata. Kaupungin heikon taloustilanteen vuoksi lienee tällöin kuitenkin tyytyä vain sellaisiin toimenpiteisiin, joiden toteuttaminen ei muodostu kaupungille merkittäväksi taloudelliseksi rasitteeksi.

7. ERITYISET HUOMIOT

7.1. TALOUDEN TASAPAINOTTAMINEN YHTEISENÄ HAASTEENA

Kaarinan talouden heikkeneminen on kiihtynyt. Kahden alijäämällisen vuoden jälkeen ovat toimintakulut kasvaneet yhteensä 18,8 m€:a ja taseen ylijäämä supistunut 17,6 miljoonaan euroon. Erittäin mittavien investointihankkeiden käynnistyminen tulee entisestään asettamaan taloudelle suuria haasteita. Talouden tasapainottaminen on nyt keskeinen tehtävä. Toistaiseksi sopeutusyritysten tulos on ollut vaatimaton. Poliittiset päättäjät ovat suhtautuneet nuivasti virkamiesten laatimiin supistuslistoihin, koska jokainen ehdotus verojen ja maksujen nostamisesta tai totuttuun palvelutasoon puuttumisesta on jollekin poliittiselle ryhmälle tai yksittäiselle poliitikolle vaikea. Tarkastuslautakunta katsoo, että talouden tasapainottaminen edellyttää laajoja ja monipuolisia toimenpiteitä. Verojen ja maksujen jonkinasteinen korottaminen näyttää välttämättömältä. Mutta yhtä lailla välttämättömiä ovat toimintaan kohdistuvat sopeustoimet. Virkamiesten ja poliitikkojen

yhteinen, erilaisia vaihtoehtoja avoimesti arvioiva ja vaikeisiin poliittisiin kompromisseihin valmis työ talouden tasapainottamiseksi, on avainasemassa tämän haasteen saavuttamisessa.

7.2. LISÄÄ HUOMIOTA BUDJETISSA PYSYMISEEN

Kaupungin vuotuisen budjetin laadinta on pitkä ja raskas prosessi, jossa kaupungin taloudelliset mahdollisuudet pohditaan tarkasti. Talouden pitäminen suunnitelman mukaisena edellyttää talousarvion huolellista noudattamista. Siitä huolimatta käyttötalouteen tehtiin kertomusvuonna muutoksia yhteensä 4,4 miljoonalla eurolla. Osa lisämäärärahoista oli niin pieniä, että hyvällä syyllä olisi voinut edellyttää niiden löytymistä hallintokunnan talousarvion sisältä, kuten 16.000 euroa kesätyöntekijöiden palkkaamiseen tai 33.000 euroa asian-
tuntijarehtorin palkkaamiseen. Osaan lisämääräraharasteista, kuten erikoissairaanhoidon kulujen nousu, kaupunki ei omilla toimillaan voinut vaikuttaa. Vaikka omien lähetteen määrää pyrittäisiin supistamaan voivat kaupunkilaiset saada haluamansa lähetteen yksityiseltä sektorilta, joka sekin lankeaa kaupungin maksettavaksi. Terveydenhoidon osalta kaupunkilaiset osaavat olla vaativia kuluttajia.

Lautakuntien pöytäkirjamerkintöjen mukaan mahdollisista omatoimisista säästötoimenpiteistä ei kokouksissa keskustella. Tiedossa olevat budjetin ylitykset todetaan virkamiesesittelyn pohjalta ja merkitään tiedoksi. Tarvittaessa anotaan valtuustolta lisämäärärahaa ylitysten kattamiseksi. Varhaiskasvatuksen toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion 1.330.000 eurolla – kokonaisuudessaan sivistyksen ylitys oli 550.000 euroa. Sivistyslautakunnan listalla taloustilanne oli syyskauden aikana neljä kertaa. Elokuun alussa ylitykseksi ennakoitiin 1,4 m€:a. Talousraporttien selvitykset ylityksistä ja niiden syistä merkittiin tiedoksi. Sosiaali- ja terveyslautakunnan toimintakulut ylittivät muutetun talousarvion 2.100.000 eurolla – kokonaisuudessaan sotien toimintakate ylittyi 1.200.000 eurolla. Myös sosiaali- ja terveyslautakunnan listalla taloustilanne oli syksyn aikana esillä neljä kertaa. Talousarvion ylitykset olivat tiedossa, syyt ja suuruudet merkittiin tiedoksi ja marraskuussa tehtiin valtuustolle anomus 1,6 m€:n lisämäärärahasta sosiaali- ja terveyspalveluille ja 2,1 m€:n lisämäärärahasta erikoissairaanhoidolle.

Tässä ei sinällään ole mitään kummallista. Näin on aina toimittu. Budjetti on elänyt omaa elämäänsä ja toiminta omaansa. Kuitenkin, varsinkin nyt, kun käyttötalous on suunniteltua voimakkaammassa kasvussa, voisi lautakuntien olla perusteltua paitsi seurata ylitysten kertymistä myös miettiä keinoja talousarviossa pysymiseksi ja yrittää, ennen kääntymistä valtuuston puoleen, ensisijaisesti löytää lisärahoitus oman talousarvion sisältä.

7.3. HARKINTAA HENKILÖSTÖN MÄÄRÄN KASVUUN

Henkilöstökulut muodostavat 39,4 % kaupungin kaikista toimintakuluista 207 m€:a. Kertomusvuonna henkilöstökulut kasvoivat 3,7 % ollen kaikkiaan 81.452.118 €. Henkilöstökuluissa pienetkin prosentuaaliset muutokset merkitsevät euroissa suuria summia. Kun kertomusvuonna henkilötyövuodet lisääntyivät 1,2 %:lla, eli 20,7 henkilötyövuodella, merkitsee tämä, kun laskentaperusteena käytetään välillisine kuluineen 40.000 euroa, runsaan 800.000 euron lisäkuluja.

Sopeutustoimena henkilöstön määrään puuttuminen irtisanomisin tai lomautuksin on poliittisesti erittäin vaikeaa. Siksi olisi löydettävä sellaisia keinoja, jotka joko laskevat tai vähintäänkin pitävät henkilöstökulut ennallaan.

laan. Tällaisia ovat toisaalta eläköitymisen tarjoamat mahdollisuudet, toisaalta uusista avauksista pidättäytyminen. Vaikka valtuuston aiemmissa vastauksissa tarkastuslautakunnalle eläköitymisen ei nähdä suuresti auttavan henkilöstökulujen hillinnässä, olisi silti jokaisen eläköitymisen yhteydessä syytä pohtia, onko tehtävän täyttäminen välttämätöntä – useassa tapauksessa on, tai voidaanko siihen liittyvät toiminnot järjestää toisin. Jokaiseen eläköitymiseen sisältyy muutoksen mahdollisuus. Kaupungissa on kertomusvuonnakin tehty uusia toiminnallisia avauksia, jotka ovat edellyttäneet lisähenkilökunnan palkkaamista. Heikon taloustilanteen aikana kaikkien uusien avausten tulisi olla poikkeuksellisen hyvin perusteltuja ja ne pitäisi pystyä tekemään ilman henkilötyövuosien kokonaismäärän kasvua.

7.4. LISÄÄ VERTAILUTIETOA PÄÄTÖSTEN TUEKSI

Tilinpäätöksen lukeminen ei kaikilta osin ole helppoa. Tekstissä muun muassa kerrotaan, että varhaiskasvatuksen tulos ylitti muutetun talousarvion 1.330.000 eurolla (5.1 %). Tästä välttämättömien ostopalveluiden osuus oli 1.150.000 euroa, joka syntyi 68 (9,5%) lapsen lisäyksestä. Samalla kerrotaan, että oman hoidon (tavalliset ja vuorohoito) kulut ylittyivät 850.000 euroa, vaikka lasten määrä on pysynyt ennallaan. Nousun selitetään johtuvan Kuovinkadun päiväkodin jakautumisesta muihin kaupungin yksikköihin. Selitykset nostavat esiin kysymyksiä: Miten saman lapsimäärän hoitaminen omissa tiloissa samalla henkilökunnalla voi aiheuttaa 850.000 euron lisäkulun? Voisi olettaa, että kustannus lasta kohden pysyisi samana hoitopaikasta riippumatta. Kokonaiskulujen mittavaa nousua perustellaan ostopalvelujen lisääntymisellä. Koska omia hoitopaikkoja ei ollut tarjolla, oli yksityisten päiväkotien käyttäminen välttämätöntä. Ratkaisun taloudellinen suhde kunnallisiin paikkoihin jää arvioimatta. Koska paikkoja ei nopealla aikavälillä olisi ollut mahdollista järjestää, on pohdinta toki teoreettista, mutta saattaisi vaikuttaa tulevaisuuden ratkaisujen pohdintaan. Yksityisen hoidon hinnan vertailu olisi helpompaa, jos ostopalveluiden 1.150.000 euron rinnalla esitettäisiin mahdollisen oman ratkaisun kustannukset, johon sisältyisivät tarpeellisten tilojen rakentaminen 68 lapselle, tilojen kaikki käyttökulut, toiminnan kulut ja tarvittavan lisähenkilökunnan palkkamenot. Näin päättäjät saisivat tarpeellista tietoa siitä, miten lisääntyvän lapsimäärän hoito tulevaisuudessa voitaisiin järjestää taloudellisesti tehokkaimmalla tavalla. Vastaavat vaihtoehtolaskelmat saattaisivat auttaa muidenkin taloudellisesti mittavien hankkeiden toteuttamisen kaupungin kannalta kustannustehokkaimmalla tavalla.

7.5. ENNALTA EHKÄISEVÄ TYÖ KUSTANNUSTEHOKKAASTI

Kaarinan strategiaan kuuluu panostus ennalta ehkäisevään työhön. Malli on perusteltu, vaikka toimenpiteiden todelliset vaikutukset selviävät vasta pidemmällä aikajänteellä. Panostus hankkeisiin tehdään kuitenkin nyt ja sillä on nopeat vaikutuksensa kaupungin talouteen. Uudet ehkäisevän työn muodot käynnistetään säännöllisesti uutta henkilökuntaa palkkaamalla. Hankkeiden edellyttämän ammattiosaamisen omaavia henkilöitä voi olla vaikea löytää nykyisen henkilökunnan joukosta, mutta kaupungin talouden kannalta on syytä miettiä, voisiko uusien hankkeiden käynnistäminen olla mahdollista muutoin kuin lisähenkilöstöä palkkaamalla.

7.6. SUURISTA MUUTOKSISTA PERUSTYÖN TEKEMISEEN

Kaarinassa on kertomusvuoden aikana ollut menossa hallinnollisten prosessien laaja uudistusprosessi. Uudistukset ovat olleet tarpeellisia ja tulevat palvelemaan sekä työntekijöitä että kaupunkilaisia. Muun muassa laskentapalvelut siirtyivät Tilikunta Oy:lle, uusi hankintasääntö Clouudia-ohjelmiseen otettiin käyttöön, samoin

Taawi-asianhallintajärjestelmä, uusien kotisivujen, asiakaslehden ja talouden tasapainotusohjelman valmistelu sekä lähiaikojen suurten investointihankkeiden suunnittelu jatkuivat. Kysymys on, missä määrin suuri uudistusten määrä uusine ohjelmineen ja koulutuksineen vie työntekijöiden perustyöhön käyttämää aikaa. Jatkuva uudistusprosessi on henkisesti rasittavaa. Uudistusten jälkeen mahdollisuus keskittyä perustyöhön saattaisi olla työntekijöille virkistävä kokemus.

7.7. TYÖRAUHAN HUOMIOIMINEN UUSIA KOULUJA RAKENNETTAESSA

Kaarinan mittavien kouluhankkeiden suunnittelu etenee. Tavoitteena on rakentaa koko kouluverkosto niin kutsutun ilmiöpedagogiikan tavoitteita palvelevaksi. Julkisessa keskustelussa ilmiöpedagogiikka on saanut myös kritiikkiä, ennen muuta suurten oppimisympäristöjen myötä tulleiden keskittymis- ja työrauhaongelmien vuoksi. Huhtikuussa 2019 toteutetussa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen asiakastytyväisyyskyselyssä sai nykyisten tilojen osalta heikoimman arvion työrauha (2,84/4). Sitä seurasivat koulutilojen viihtyisyys ja pihat. Kun suurin osa Kaarinan kouluverkosta nyt rakennetaan saman ideologisen mallin mukaan, on suunnittelussa oppimisympäristöasiantuntijan asiantuntemuksen tuella syytä erityisesti ottaa huomioon työrauhan mahdollistaminen uudenaikaisissa oppimisympäristöissä.

8. MAHDOLLISET TOIMINNAN JA TALOUDEN UHAT

Kaarinan kaupungin lähitulevaisuuden toiminnan ja talouden uhkatekijöistä merkittävimmiksi nousevat talouden jatkuva heikkeneminen ja henkilöstötilanne.

Kaupungin kokonaistalous jatkaa nopeaa heikkenemistään. Tähän oman lisähaasteensa tuo parhaillaan eletävä koronapandemia, jonka taloudellisia seurauksia kuntatalouteen vasta arvuutellaan. Kaupungin kokonaistalous siis toteutui kertomusvuonna, vuoden 2018 tapaan, edellistä vuotta heikommin. Erittäin huolestuttavana voidaan pitää toimintakustannusten jatkuvaa nousua. Kun kertomusvuonna toimintakulut nousivat 10,8 m€:a ja vuonna 2018 8,1 m€:a, kahden vuoden aikana siis yhteensä peräti 18,9 m€:a, on nopeasti kasvavien menojen kattaminen ilman talouden merkittäviä sopeuttamistoimenpiteitä vain verojen ja toimintatuottojen avulla erittäin vaikeaa. Tämä siitäkkin huolimatta, että toimintatuotot ylittyivät 2,9 m€:lla, sillä verotulojen kokonaiskasvu jäi suunnitellusta vain 0,2 m€:on, kun verotuloissa jäätiin talousarviosta 2,7 m€:a ja valtionosuudet ylittyivät 2,9 m€:a. Se, että verotulot edelliseen vuoteen verrattuna kohosivat kohtuullisesti, yhteensä 6,6 m€:a (verot 5,2 m€:a ja valtionosuudet 1,4 m€:a) ei tilannetta helpota, koska talousarvio ei niihin perustunut.

Vuoden 2019 tilinpäätös saattaa antaa taloudesta jopa liian positiivisen kuvan, koska odottamassa olevista suurista investointihankkeista mikään ei vielä kertomusvuonna päässyt täyteen vauhtiin ja investoinnit jäivät yhteensä 15 miljoonaan euroon. Mittavien investointien aikataulullinen rytmittäminen ja rakentamis- ja rahoitusvaihtoehtojen tarkka pohtiminen voivat osiltaan auttaa taloudellisista haasteista selviämiseen. Niinpä Valkeavuoren koulu päätettiin rahoittaa kiinteistöleasingilla ja Valkeavuoren liikuntahalli ranskalaisella kvrurakalla. Toteutusmalleista kustannusten ylittymisen suhteen riskialtteinna on osoittautunut niin kutsuttu perinteinen malli, joka on käytössä Hovirinnan kouluhankkeessa.

Henkilöstön ikärakenne on parantunut vuodesta 2018, nyt keski-ikä on 46.8 vuotta, kun se vuotta aiemmin oli 49.6 vuotta. Edelleen se kuitenkin on kunta-alan koko maan keskiarvoa (45.7) korkeampi. Suurimman ikäryhmän olleessa 50-59-vuotta, merkitsee tämä lähiaikoina mittavaa eläköitymisten määrää – vuosien 2020-2024 arvioidaan 14 % (275) henkilön jäävän eläkkeelle. Valtaosiltaan eläköitymässä olevat työskentelevät sivistyksen ja soten ammattiteissa. Kun suurten ikäluokkien eläköityminen ei koske vain Kaarinaa, vaan koko

maata, saattaa uuden henkilöstön rekrytointi tuottaa ongelmia. Jo nyt hakijamäärät ovat vähentyneet merkittävästi – vuonna 2017 tuli 166 rekrytointiin 4288 hakemusta ja kertomusvuonna 161 rekrytointiin vain 2991 hakemusta. Mikäli henkilöstökertomuksen arvio ammattiosaajien määrän vähenemisestä pitää paikkansa, merkitsee se entistä kovempaa kilpailua työvoimasta kuntien välillä, johon Kaarinankin on valmistauduttava. Henkilökertomuksen ajatukset imagomarkkinoinnista ja rekrytoinnin kehittämisestä laajasti eri kanavia käytäväksi, on perusteltu. Rekrytoinnin kehittämisen ohella on tärkeää pitää hyvää huolta nykyisistä työntekijöistä, jotta he pysyisivät Kaarinan kaupungin palveluksessa. Tähän on pyritty sekä työkykyä ylläpitävin toimin (kuten uimahallit ja kuntosalit), että tukemalla työssä jaksamista (kuten varhaisen tuen malli).

9. TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Kaarinan kaupungin vuoden 2019 tilinpäätöksen tulos jäi 9.7 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Tulos pienentää taseen edellisten tilikausien ylijäämän 17.6 miljoonaan euroon. Edessä olevina vuosina talouden jatkuva heikkeneminen on saatava päättymään. Jatkuvasti kohoavien käyttömenojen lisäksi tekevät edessä olevat suuret investointihankkeet tämän tavoitteen poikkeuksellisen haastavaksi. Virkamiesten ja poliitikkojen yhteinen, erilaisia vaihtoehtoja avoimesti arvioiva ja vaikeisiin poliittisiin kompromisseihin valmis työ talouden tasapainottamiseksi, on avainasemassa tämän haasteen saavuttamisessa.

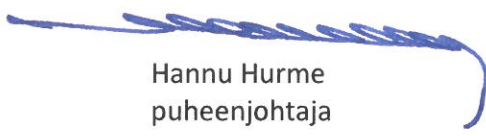
Talousarvion käyttötalouteen tehtiin vuoden aikana muutoksia yhteensä 4,4 miljoonaa euroa. Tilivuosi toteutui verotulojen osalta suunniteltua huonommin ja valtionosuuksien osalta suunniteltua paremmin, yhteensä 0,2 m€ suunniteltua paremmin. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintakulujen kasvu, 10,8 m€ (5,4 %), on merkittävä. Vuosikate, 1,9 m€, heikkeni edellisestä vuodesta 2,9 m€ eikä riittänyt kaupungin poistojen (11,7 m€) kattamiseen. Tilikauden investoinnit toteutuivat 15 m€:na. Investoinneista vain 1,1 m€:a (7 %) rahoitettiin tulorahoituksella. Kaupungin lainakanta nousi edellisestä vuodesta 15,6 m€:a ja oli asukasta kohden 2.499 €.

Konsernin osalta tilinpäätös muodostui 9,9 m€ alijäämäiseksi. Tulos pienentää taseen edellisten tilikausien ylijäämän 15 miljoonaan euroon. Konsernin lainakanta kasvoi 11,7 miljoonalla eurolla ollen asukasta kohden 3.933 euroa.

10. TILINPÄÄTÖKSEN VAHVISTAMINEN JA VASTUUVAPAAUS

Tarkastuslautakunta on 28.4.2020 tutustunut 22.4.2020 päivättyyn tilintarkastuskertomukseen ja antaa sen kaupunginvaltuustolle. Lautakunta esittää, että kaupungin hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja johtaville viranhaltijoille myönnetään vastuuvapaus tilikaudelta 1.1.-31.12.2019

Kaarinassa 28.4.2020

Hannu Hurme
puheenjohtaja

Aki Vänskä
varapuheenjohtaja

Henrik Jalo
jäsen

Anna Tonttila
jäsen

Jari Lehtonen
jäsen

Heidi Saario
varajäsen